

Nationaal-Historische Partij.

Den 7den October 1904 werd te 's Gravenhage opgericht eene Nationaal-Historische Partij en werd voor die partij door ondergeteekenden vastgesteld het hiernavolgend Program van Beginselen, met bijbehorende Memorie van Toelichting.

Jhr. A. van den Brandeler, gepensionneerd kapitein O.-I. leger, oud-inspecteur der Staatsspoorwegen, Baarn.

Mr. H. W. J. Fockema, Bankier, Arnhem.

A. F. R. E. Baron van Haersolte van den Doorn, 's Gravenhage.

Mr. P. A. V. Baron van Harinxma thoe Slooten, Raadsheer in den Centralen Raad van Beroep Ongevallenwet, Utrecht.

Jhr. Mr. W. H. Hoeufft, Rechter in de Arrondissements-Rechtbank, Middelburg.

Prof. Dr. F. J. L. Krämer, Directeur van het Huisarchief van H. M. de Koningin, 's Gravenhage.

N. Mac Leod, gepensionneerd Vice-Admiraal, Rijswijk (Z.-H.).

Mr. J. P. van Outeren, Officier van Justitie, Zwolle.

Jhr. Mr. W. H. Snouck Hurgronje, Griffier bij de Arrondissements-Rechtbank, Middelburg.

Mr. N. G. van Taack Tra Kranen, Plaatsvervangend

Secretaris van den Pensioenraad voor Burgerlijke Ambtenaren en den Militairen Pensioenraad, 's Gravenhage.

Jhr. L. F. Teixeira de Mattos, Civiel-Ingenieur, 's Gravenhage.

Mr. R. J. de Visser, Advocaat-Procureur, Arnhem.

Dr. W. C. A. Baron van Vredenburg, Secretaris van den Pensioenraad voor Burgerlijke Ambtenaren en den Militairen Pensioenraad, 's Gravenhage.

J. A. Zip, lid der bankiersfirma J. A. Zip & Van Teylingen, Middelburg.

Zij, die zich bij de Nationaal-Historische Partij wenschen aan te sluiten, worden uitgenoodigd zich op te geven bij een der onderteekenaars, woonachtig in hunne provincie, of, indien zij ingezetenen zijn van eene provincie, waar geen der onderteekenaars woonachtig is, bij den Secretaris van het Voorloopig Comité van Actie, Jhr. L. F. Teixeira de Mattos, Nassauplein 31, 's Gravenhage.

PROGRAM VAN BEGINSELEN.

Art. 1. De Nationaal-historische partij plaatst zich op den bodem van het historisch staatsrecht en streeft dientengevolge naar eene ontwikkeling van Staat en maatschappij op historischen grondslag.

Art. 2. Zij streeft, rekening houdende met het godsdienstig karakter van het volksleven, naar een geleidelijken vooruitgang, rekening houdende met de behoeften van het oogenblik, onder naleving van alle geldende bepalingen en eerbiediging van verkregen rechten,

Art. 3. Zij huldigt het beginsel, dat de krachtens historisch recht verkregen en door de Grondwet bevestigde Souvereiniteit berust bij den drager der Kroon.

Mitsdien erkent zij als plicht: trouw aan Hare Majesteit Koningin Wilhelmina en aan Hare rechtmatige erfgenamen.

Art. 4. Zij wenscht onverkorte handhaving van de rechten van den drager der Kroon, als voorwaarde voor eene krachtige regeering.

Art 5. Aangezien de maatschappij zich uit het gezin heeft ontwikkeld, behoort het kiesrecht te worden toegekend aan mannelijke gezinshoofden, wier leeftijd en wier ontwikkeling en maatschappelijke omstandigheden hen in staat kunnen doen achten om zelfstandig over het algemeen belang te oordeelen; daarnaast aan andere mannelijke Nederlanders, die aan dezelfde vereischten voldoen.

Art. 6. De partij wenscht handhaving der op de Grondwet steunende rechten der Staten-Generaal, maar beschouwt de Volksvertegenwoordiging niet als een orgaan der Overheid.

Art. 7. Het volkskarakter en de nationale vrijheidszin eischen decentralisatie en vrijheid van beweging op wetgevend en administratief gebied

Art. 8. Wat de buitenlandsche staatkunde aangaat, zij in hoofdzaak het streven der Overheid gericht op de krachtdadige bevordering en uitbreiding van de handelsbelangen der zoowel binnen als buiten de grenzen des Rijks en in de koloniën en bezittingen gevestigde Nederlandsche onderdanen, — mede, door het steunen van met dit doel opgerichte particuliere

instellingen en vereenigingen, — en op de verhooging van het aanzien van ons land in den vreemde.

De werkzaamheden der consulaire ambtenaren in het bijzonder behooren te strekken tot spoedige en voortdurende voorlichting en tot opwekking van den ondernemingsgeest.

Art. 9. De rechtspraak is zoodanig te regelen, dat een rechtzoekende *steeds* gehoor vindt, hetzij bij den burgerlijken, hetzij bij den administratieven rechter.

Wenschelijk wordt geacht wettelijke regeling der bevoegdheden en verplichtingen der politie in dien geest, dat de vrijheid van beweging van dit orgaan der Overheid in het belang der openbare orde, veiligheid en zedelijkheid verruimd worde, onder de noodige waarborgen tegen machtsoverschrijding en willekeur.

Door de instelling van een politie rechter worde de snelle berechting van politie-overtredingen bevorderd.

Art. 10. De Overheid behoort de vrije uitoefening van den Godsdienst te bevorderen, te steunen en te beschermen.

Aangezien onderwijs, kunst en wetenschap onmisbare factoren voor den bloei des Rijks en de volksbeschaving zijn, doch deze geestelijke behoeften liggen op het gebied van het maatschappelijk leven, behoort de Overheid de vervulling daarvan in beginsel slechts te steunen en deze niet als een voorwerp van regeeringszorg te beschouwen, dan voor zoover de maatschappij daarin niet of op onvoldoende wijze voorziet, dan wel niet in staat is daarin te voorzien.

Wat het onderwijs betreft, behoort het gehalte van leerkrachten, leermiddelen en leergelegenheden te voldoen aan bij de wet vastgestelde vereischen.

Wat evenwel in het bijzonder het Hooger Onderwijs betreft, behoude de Overheid zich — onverminderd het bepaalde bij artikel 192, 4e par., der Grondwet — met uitsluiting van anderen, de bevoegdheid voor :

1°. tot het doen toekennen door van Harentwege daartoe aangestelde personen van alle zoodanige titels, diploma's, geschriften of wat ook van dien aard, die recht geven tot het dingen naar of tot het uitoefenen van openbare ambten, bedieningen, beroepen, betrekkingen, van welken aard deze ook zijn mogen ;

2°. tot het regelen der opleiding tot de bedoelde beambten, beroepen, bedieningen en betrekkingen ;

een en ander met dien verstande, dat de verkregen rechten van reeds bestaande instellingen en genootschappen worden geëerbiedigd.

Art. 11. De partij staat de toepassing eener krachtige sociale staatkunde voor, welke uitgaat van het beginsel, dat aan iedere dwingende wettelijke regeling vooraf moet gaan het aanwakkeren en steunen van het particulier initiatief, met dien verstande, dat de Overheid slechts daar moet ingrijpen, waar het particulier initiatief onvoldoende is gebleken, terwijl, waar regelen moeten worden gesteld, deze noch aan bedoeld initiatief noch aan de ontwikkeling van eenige tak van welvaart belemmeringen in den weg behooren te leggen.

Het optreden der Overheid houde steeds rekening met de eischen van een goed financieel beleid, in dier voege, dat algemeen gewichtige Rijksbelangen niet opgeofferd worden aan de belangen van eene bepaalde klasse der bevolking.

Art. 12. De wettelijke regeling der armenzorg ga

uit van het beginsel, dat de overheid slechts dan behoort in te grijpen, wanneer de krachten van kerkelijke of particuliere instellingen te kort schieten. De aldus geregelde armenzorg drage zooveel mogelijk het karakter van blijvende verbetering in den economischen toestand der bedeelden.

De onderlinge samenwerking der verschillende instellingen worde bevorderd.

ART. 13. De strijdkrachten en weermiddelen ter zee en te land behooren zoodanig te worden samengesteld en toegerust, dat zij naar behooren in staat zijn het grondgebied des Rijks, zoo in als buiten Europa, te verdedigen, de neutraliteit te handhaven en aan het optreden der diplomatie tot bescherming der nationale belangen kracht bij te zetten.

Ter wille van de landsverdediging behooren alle middelen in het werk gesteld te worden om de weerkrachts des volks te ontwikkelen, opdat in tijd van gevaar de Overheid onmiddellijk over het grootst mogelijk aantal weerbaren kunne beschikken.

ART. 14. Tot bestrijding van de voor de staatshuishouding noodzakelijke uitgaven moeten worden opgebracht :

1o. indirecte belastingen, mits de eerste levensbehoeften niet in die mate treffende, dat het volkswelzijn worde geschaad ;

2o. directe belastingen, waarvan de heffing niet strekken mag om wijziging te brengen in de onderlinge verschillen van maatschappelijken welstand, doch gelijkmatig moet drukken op de belastingschuldigen, terwijl er naar gestreefd moet worden, dat zij

zoo min mogelijk belemmerend werke op de instandhouding en vorming van kapitaal.

Art. 15. Uitgaande van het standpunt, dat het ingewikkelde bedrijf der hedendaagsche maatschappij zich niet leent tot eene regeling gegrond op leerstellige begrippen, wenscht de partij zich ten opzichte der economische staatkunde niet aan theorieën te binden. Zij is van oordeel, dat die staatkunde, zich richtende naar de behoeften van alle takken der volkswelvaart, en rekening houdende met de door de met het Rijk handeldrijvende Staten genomen of te nemen maatregelen, strekken moet tot bevordering van den nationalen arbeid.

Art 16. Voor Ned.-Indië worde eene staatkunde gevolgd, welke streeft naar bevordering van de welvaart en beschaving der inlandsche bevolking, doch zich voor alles onthoude haar Westersche instellingen en gebruiken op te dringen, welke met hare historische ontwikkeling en haar karakter niet strooken; zoo worde, onder meer, het rechtstreeksch bestuur over die bevolking, mits onder de noodige waarborgen en toezicht der Regeering, voor een niet onbelangrijk deel toevertrouwd aan hare vorsten en hoofden, de bevordering van wier ontwikkeling en beschaving inzonderheid eene van de voorname zorgen der Regeering zij.

Voorts worde in Oost en West de vaderlandsche ondernemingsgeest opgewekt en ondersteund, teneinde de productiviteit der overzeesche gewesten te verhoogen en daar nieuwe bronnen van welvaart in het leven te roepen.

Provinciale comité's zijn opgericht in Overijssel en Zuid-Holland en zijn in verscheidene andere provinciën in wording. De kiesvereniging „Vaderland en Koning” te 's-Gravenhage heeft zich bij de partij aangesloten. Andere kiesverenigingen zijn nog in wording.

Bovengenoemde Provinciale comité's bestaan uit de heeren :

Zuid-Holland.

N. Mac Leod, gep. vice-admiraal, Rijswijk, *Voorz.*
 Mr. J. F. Lisman, adv.-proc., *Secr.-Penn.*, Brielle.
 H. van Bergen Henegouwen, bouwkundige, 's-Gravenhage.
 Mr. J. A. A. Lisman, Lid v. d. gemeenteraad, 's-Gravenhage.
 H. Meinesz. Rentmeester v. Rijnland, Leiden.
 W. C. Leijl, arr.-schoolopz., Oud-Beijerland.
 H. W. J. E. baron Taets van Amerongen, gep. majoor der cavallerie, kamerheer-ceremoniemeester van H.M. de Koningin, 's-Gravenhage.

Over IJssel.

Mr. J. P. van Oosterzee, Off. v. Just. arr.-Rechtb. te Zwolle, *Voorz.* Mr. P. S. Gerlings, adv. en proc. te Zwollerkerspel. O. I. Hooft v. Iddekinge, gemeente-secr. te Hasselt. Jhr. J. L. van Nahuijs, burgemeester van Stad en Ambt Ommen, te Ommen. Jhr. O. van Suchtelen v. d. Haare, burgemeester van Hasselt. Jhr. Mr. D. J. den Beer Poortugaal, ambt. O. M. bij de kantongerechten te Zwolle, *Secr.-Penningm.*

Het officieel orgaan der partij is de „Nederlandsche Stemmen” dat wekelijks verschijnt. Administratie: Prinsessengracht I, 's-Gravenhage. Redactie: J.Pz. Coenstraat 21.

In het nummer van 27 Januari kwam voor de volgende officieële mededeeling :

„Op eene vergadering van oprichters der Nationaal
 „Historische partij, gehouden te 's-Gravenhage, op
 „Donderdag 26 Januari jl., is besloten de volgende
 „verklaring af te leggen betreffende de door deze
 „partij in de naaste toekomst te volgen gedragslijn:

„Wij verklaren te zijn een partij met een zelf-
 „standig grondbeginsel, verwerpende de deelingslijn,
 „zooals die thans door de kerkelijke partijen getrok-
 „ken wordt.

„Ons niet plaatsende op confessioneelen bodem,
 „wenschen wij ook geenszins partijen te steunen, die
 „samengaan op grond van anti-clericalisme of mede-
 „werken tot de uitvoering van het program der zoo-
 „genaamde Liberale concentratie.

„Wij wenschen in de naaste toekomst, in 's Lands
 „belang te streven naar een samengaan der verschil-
 „lende gematigde groepen.

Het voorloopig comité van actie,

v. Taak Tra-Kranen, *Voorzitter.*

Teixeira, *Secretaris.*

In de op 12 Mei 1905 te Utrecht gehouden partij-
 vergadering der Nationaal-Historische partij werd het
 reglement voor de Nationaal-Historische partij vast-
 gesteld:

Voorts werd de volgende motie aangenomen:

De partij vergadering der Nationaal-historische partij,
 gelet op de verklaring der oprichters dier partij
 van 26 Januari 1905;

overwegende,

dat het zeer te betreuren is, dat vele oud-liberalen

zich hebben aangesloten bij de liberale concentratie;

dat het in 's lands belang wenschelijk is, dat de verschillende gematigde groepen zoo sterk mogelijk in de Tweede Kamer vertegenwoordigd zijn;

dat eene overwinning der liberale concentratie en der democratische groepen strijdig is met slands belang:

besluit tot het stellen en steunen van candidaten, die met de hierboven aangegeven overwegingen instemmen.

Ten slotte werden tot leden van het hoofdbestuur gekozen de heeren N. Mac. Leod, Mr. N. G. van Taack Tra Kranen, Jhr. L. F. Teixeira de Mattos, Mr. J. P. van Outeren, Mr. R. J. de Visser, Jhr. Mr. W. H. Snouck Hugronje en Dr. W. C. A. baron van Vredenburg.

Het hoofdbestuur heeft zich als volgt samengesteld: N. Mac. Leod, Rijswijk (Z.H.), voorzitter, Mr. N. G. van Taack Tra Kranen, 's-Gravenhage, ondervoorzitter; Dr. W. C. A. baron van Vredenburg, 's-Gravenhage, secretaris; Jhr. L. F. Teixeira de Mattos, 's-Gravenhage, penningmeester, Mr. J. P. van Outeren, Zwolle; Jhr. Mr. W. H. Snouck Hurgronje, Middelburg; Mr. R. J. de Visser, Arnhem.
